

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja
s pošto prejemanja ali v Gorici na dom
pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „Qu-
anica“ se plačuje za navadno tristoletno
vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večje širke po prostoru in pri
oznanilih vsak pot 30 kr. za kolek.

SOČA

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10
soldov v Gorici pri Paternoliju in So-
harju; v Trstu v tobakarnicah „Via del
Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blago-
voljno pošiljajo uredniku: Viktorju Do-
lencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu
živinskega trga, kjer se nahaja tudi uprav-
ništvo: — Rokopisi se ne vračajo; dopisi
naj se blagovoljno frankujejo. — Delal-
cem in drugim nepremožnim se naročnina
zaniža, ako se oglase pri uredništvu.

Vzhodno uprašanje.

La vera coscienza politica è un senso
totalmente perduto in chi non sa che
trafficare e dividere le anime. La co-
scienza politica è una bestemmia per
chi si sforza cacciar indietro il tempo
ed infiltrare i principj colle bajonette.
Romagnosi, Giur. teor. p. I. L. VI. V. III.

Uže pred tednom dnij je naš cesar od svojega
peterburskega potovanja srečno došel v glavnem mestu
na Dunaji; in vsako javno glasilo je ondojne sve-
čanosti na tenko opisovalo, a poleg tega tudi nij
pozabilo navajati ali vsaj ugibati nasledkov, ki bodo po
njegovem mnenju in njegovih željah izvirali iz obiskov-
vanja dveh mogočnih vladarjev in njih mnogo izkuš-
nih ministrov.

Vse je uža svojo mnenje izreklo: govorili so ne-
spremenljivi diplomati, ki so v tradicijah stare kabinetne
politike osiveli, in ki še vedno sanjajo o sveti alijanci;
govorili so nepoboljšljivi stari bojujki, ki hočejo zopet
novo vojno s pomočjo ruskega prijateljstva začeti in
napraviti „status quo ante“ na Nemškem in Italijan-
skem; govorili so donajski listi, ki iz člankov v Moskovskih
Vednostij, Katkovskega, sklepajo, da se je Ruska od-
povedala panslavizmu, da bi le te Slovane črteče svojati ne
zdrnila; govorili so tudi drugi, ki slišijo še celo travo
v tisti, in ki so sedaj uže pravo uganili, da je uže zve-
za storjena za razdelitev Turškega mej Rusko in Av-
strijsko vsi so svoje mnenje izrekli, a vsi so čez
tarčo merili, ker nekateri gledajo le na svoje stanov-
ske in narodne interese, drugi se le naslanjajo na
svojo staro diplomatično šolo; noben pa ne pazi na
nove faktorje, ki so dandanes v politiki tako važni.

Res je, da še vedno zasebni čuti in dinastični in-
teressi diplomatiko in vojne zadeve vladajo, a izid
vojne je od družih stvari odvisen — ker prešel je
čas, ko je Sultan Suleiman (v Körnerjevem Zriny) svo-
jim janičarom zaupil: „stürmt sklaven, stürmt, wollt
ihr ewig leben“, in uže od tridesetletne vojne mora
armado kaka ideja, naj bo še tako obotna, navduše-
vati, ako hoče zmagati.

Sploh niso narodi več brezčutne stvari, s katerimi
se lahko igra; tudi niso države več stroji, katere more
nadzornik z enim pritiskom v dir pripraviti ali vstavljati
Ti stroji so v svojem kolešji spremenljivi, in znali bi v

novem stanu marsikateremu državnemu mašinistu od-
reči pomoč h experimentom (poskušnjam), ki so bili
pred 50 leti še v navadi.

S tesnim srcem opazuje kmétovalec daljno grom-
enje, in zažarenje neba, ker ne vé ali bodo nebesa
poslaja nesrečno točo, ali blagonosni dež, ali bode
pa tudi nevihta nehala, ker je vse od tega odvisno,
od katere strani bode veter pihal: haš tako bode ne-
pristransk politikar peterburški pohod, krasno razvit-
ljenje, in gromovite „želajem“ klice ruskega naroda
smatral za to, kar je v istini, — namreč smatral bode
to za dobro znamenje miru in sprave za selajnost, a
za bodočnost le toliko časa veljavno, dokler se razmere
in interesi (politični veter) ne spremené.

Iz zgodovine vemo, da kozarec vode more vojsko
ali mir napraviti; Malboroughova žena je namreč ko-
zaric vode zllila, in to je pripravilo njenega moža v
nemilost pri angleški kraljici Ani, ter ga tako ustavilo
na njegovi zmagonosni poti, da je moral ravno vsled
tega sramoten mir z Francosko skleniti. Nasprotno
imeli smo v novejem času vojne iz ne dosta pametnejih
razlogov, in akoravno se nadejamo, da celó na Ruskem
nij več časa za take nepremišljenosti, vendar je mogo-
če, da samo sočutna politika še kedaj vznemiri vso
Evropo.

Vendar pa taci faktorjev se ne more na tenko in
drobno pretuhitati, odtegnjejo se našemu umu, in praktičen
državnik mora, če hoče v bodočnost gledati in ako hoče
trdna tla svoji politiki dobiti, z drugimi elementi raču-
niti; on ne sme gledati samo na gnotne interese
države, ampak tudi na politične, verske in narodne
nazore ali predsodke vlade ali ljudstev, s katerimi ima
ojljati.

Če tedaj kedo misli, da moč države more naslanjati
na lepe besede, na zveze, katere so diplomati z veli-
kim trudom in v dolgem času skovali, tedaj je v sla-
bih časih čisto zapuščen, če ne more svoje države za-
dev v soglasje spraviti z onimi družih držav. Da od
družih vzgledov molčim, naj navedem le en zgodovinsk,
Prvega in vsakako večega Napoleona je gotovo kesalo,
ko je spoznal vračajoč se iz ruske vojne, da od tistih
vladarjev in narodov, katere je oropal in použal, ne
more pomoči pričakovati, če so enkrat zunanje spono
nehale. Dalje prih.

Dopisi.

S Kanalekega 8. marcija. [Izv. dop.] 9. list „Glasa“
d. 27. febr. prinaša dopis s Tolminskega, pa prav za
prav skovan od možiceljna v brlogu kanalskih hribov
po nasvetu zvestega prijatelja v R. ki mu novice iz
Srednjega donaša.

S tem dopisom mislita vi dva vašo laž, dokazano
v „Soči“, pokriti in dokazati, da se je na Srednjem
plesalo. Revčka, mislila sta ovréci dopis 5. št. „Soče“
s tem, pa kedor le koliko paneti ima, bo priznaval,
da Vama je spodletelo; zato grabita v dopisu po oso-
bah, katerim iščeta veljavo in čast po stari navadi
vzeti, zabavljata, kar se poštenjaku in „Glasovcu“ go-
tovo ne prileže. Na vse zobe povem, pometajta pred
svojim pragom nesnago, ki jo dovolje imata in ne delajta
združbe v ptujih občinah z vašim zabavljenjem, ki so
po več ur daleč od vaju in za katere vas čisto nič
nema brigati in za katere nobenega odgovora in tudi
nobene skrbi vama nij treba. Zopet vama povem, la-
žeta in kosmato lažeta po šegi renške babe; da so na
Srednjem plesali. Da je pa razloček mej Srednjem in
Pušnem, dokažem vama, ker sta po mnenju sveta, oba
babovske baže, prav prosto. Kako je to, da sl. c. kr.
glavarstvo v Gorici pozna razloček mej Srednjem in
Pušnim, vi dva pa ne? Ko je c. kr. komisar od sl.
c. k. glavarstva samkej poslan bil na zbor za volitev
volilcev drž. poslanca, je zapisnik sklovil — občina A.
na Pušnem — — —; ko bi bilo Pušno to, kar Srednje,
zakaj nij rekel „občina A. na Srednjem? Dalje, ko
se je obč. svet delil na Srednjem, nij dobil nobeden
nič na Pušnem od tega; ravno tako od Pušnega nij
nij nič doletelo za Srednje; če bi bilo vse eno; bi se
ne bilo govorilo od Srednjega in Pušnega posebe; bi
gotovo le Srednje se vselej imenovalo. Ko bi bili pri
Strgarjih, ki spadajo pod Volčansko faro plesali, ali bi
se moglo reči, da so v Volčah plesali? Da v kratkem
rečem, nam je znano Srednje in Pušno; pridi iz svo-
ga brloga na naše višave in pokloni tvoj vrat (kar se
po domače pravi krogelj) in boš videl Srednje in Pušno.
Ime vasi pa se ne premeni po kraju, kder cerkev stoji,
če tudi k nji spadajo.

Dalje dopisnik „Glasa“ pravi, da je uprašal moža,
kaj je novega. Mož imel ti je prav povedati, ako je

LISTEK.

Materinščina v ljudskih šolah.

(Sp. Ivan Kunšič.)

V zadnjih časih se je mej slovenskimi i nemškimi
učitelji hud boj vnel zaradi učnega jezika v ljudskih
šolah. Narodom pravičen človek, nij mu treba ravno
pedagog biti, rekel bi: E, na Nemškem naj se nemški,
s po Slovenskem slovensko poučuje. Nemški učitelji
uže poučujejo nemški, tedaj v materinem jeziku; a
kaj pa mi učitelji po Slovenskem, menda slovensko
mladino po nemški, Nemcem na ljubo? To pa vendar
zahtevajo naši nemški i nemškutarski kolegi, ter ue
vedo i nečejo vedeti, da se mladina more le v mate-
rinem jeziku zdatno izobraževati. Kričijo ti nemški
učitelji uže dovolj, kako njih društva i šole napredu-
jejo, a kakor se mi zdi, čitajo pedagogičnih knjig prav
malo, sicer bi ne zahtevali od nas kaj takega, kar so
pedagogi vseh časov i vseh narodov zavrgli. Poslušaj-
mo dr. H. Kefersteina, nemškega pedagoga, kaj on v
svoji knjigi, ki nam je bila od nemških učiteljev tako
gorko nasvetovana, pravi: „Eine Erziehung in fremder
Sprache muss die jugendlichen Gemüther nothwendig
missbilden und irre führen. Eine fremde Sprache ist
zur Erziehung der Jugend in ihren Kreisen nichts oder
ein Irrlicht“. Pri poučevanju v tujem jeziku se mla-
dostni duh, mesto da bi se oživljal, le terpinči i u-
mori. Tuji jezik ogreje mladostno srce le za tujščino,

a za domačo stvar, za domačo omiko ostane mrzlo.
Ljubezen do domovine i očetnjave se tudi le v doma-
čem, materinem jeziku vname. Saj dr. Keferstein pravi:
„Ja wodurch sollte wir Patriotismus und Liebe zu
unserem Vaterlande erlangen, als durch unsere Spra-
che.“ Dalje pravi: „Der Gelehrte, der fremde Spra-
chen weiss, und in seiner eigenen ein Barbar bleibt,
der die veralteten Wörter der Griechen und Römer
aufzählt, und doch bei jeder Zeile eines Briefes in sei-
ner Muttersprache sich lächerlich macht, muss dennoch
nicht grosser Gelehrter sein. O warum hat ihn das
Schicksal nicht 1000 Jahre früher geboren werden
lassen! im Chaos der Barbarei wäre er ein Apostel der
Beredsamkeit geworden; jetzt ist er ein lächerlicher
Vielwaiser. Žalibog pa, imeli smo i še sedaj imamo
učitelje na pripravnicah, kateri materini, učni jezik
prihodnjih učiteljev zanemarjajo, ter hočejo iz sloven-
skih pripravnikov nemške učitelje odgojiti.

Ko bi se pripravniki le nekoliko v slovenščini
prenašati vadili, ne prišli bi pri prodavanju različnih
predmetov v slovenskih ljudskih šolah tako lahko v
zadrego. Kakor se iz tega razvidi, nemamo za slo-
venske kraje še nobene učiteljske pripravnice.*)

Zdaj nam pa še naj kedo reče, da se Slovincem
krivica ne godi. (§ 19?) Poslušajmo še dalje peda-
goga Kefersteina, kaj pravi: Fin Labyrinth von Spra-
chen (die ich erlernen muss), wo ich mich verirre,
wenn mich nicht ein Leitfaden leitet. Wohl! und die-
ses ist meine Muttersprache, der ich also die Erst-

*) V Gorici imamo na pol slov. pripravnico.

URED.

linge meines Fleisses opfern muss.“ Dalje on govori:
„Und doch besteht der ganze Werth eines Menschen,
seine bürgerliche Nutzbarkeit, seine bürgerliche Nützlich-
keit, seine bürgerliche Glückseligkeit darin, dass er
von Jugend auf den Kreis seiner Welt, seine Geschäfte
und Beziehungen, die Mittel und Zwecke derselben
genau und auf reinste kennen lerne, und sich in ihnen
ungestört, unverrückt, ohne ein unterlegtes, fremdes
und falsches Ideal übe. Wem dies Glück nicht zu
Theil ward, dessen Denkart wird verschraubt, sein
Herz bleibt kalt für die Gegenstände die ihm umge-
ben; oder vielmehr von einer fremden Buhlerin wird
ihm im jugendlichem Zauber auf lebenslang sein Herz
gestohlen.“ Tedaj se mi slovenski učitelji vendar še
sramovali ne bodemo, toliko značaja nam uže zna vsak
pripisovati. Saj Keferstein pravi: „Ihrer Mutterspra-
che haben sich in Griechenland und Rom die grös-
sten, die geschäftsreichsten und wichtigsten Männer
hoch hinauf bis in ihr Alter nicht geschämt. Sie ha-
ben sie angepriesen, diese Schule ihrer Muttersprache
und Redeübung, Anweisungen und Regeln in ihr ge-
geben; sie haben sich wetteifernd um die Vervoll-
kommnung der Sprache, der Stimme, der Rede befele-
sigt. Auf diese Weise wurden sie kultivierte Natio-
nen, und schrieben ihre Kultur der Ausbildung der
Sprache und Rede zu. Wer dies nicht gethan hatte,
hies ein Barbar, und wir werden uns nicht befremden
lassen, dass man uns, sobald wir nicht unsere Sprache
und Rede ihnen gleich ausbilden, dafür, was selbst
dem Ton und Buchstaben nach das Wort Barbar sagt,
halte.“ Toliko od tega pedagoga.

Vesničarji bit, skoraj bi trdil, da je bil mož, ki smo mu uže na rep stali. Da si pa uprašal, glej tvoj babovski značaj, kaj te toliko briga in skrbi Srednje, bi skoro vedel in bi ti na uho povedal, da naj brže, da bi kaj pozvedel in prepričal in tvoj strupeni jezik bñusil, vemo tudi na koga, širokoustež; kaj bišes tvojemu prijatelju uslužiti, ki pravi, da sem mu njegov kos kruha iz ust vzela, mu ga nisem ne, ampak vi ste mi ga v usta vsilili, pri miru v brlogu ostani in ne lazi po dvakrat na teden, kakor se pripoveduje, k tvojemu prijatelju kvante pobirat in prepričati, kakor ogenj v slamnato streho, vtikat. Zalestao, če si tako kratkoviden, da doma dela ne najdeš ali druge pomankljivosti; mogoče, da je pri vas vse sveto, ali kaj? Dalje uprašas „ubi pamet“. Na to ti bo vsaka babica-saj na Kanalskem si znan, da v vsako hišo pokukaš, (take opravljive babe delajo) — povedala, da pamet ni ne v nogah, ne v rokah, tudi ne v vratu ali na „krogeljnu“, ampak v glavi, kder so možgane, in ko bi tudi debelo otesani „krogelj“ neumno butico nosil. Dopisnik opazuje, kaj vtikam R. in nunca v Št. kaj pa vtikaš ti Srednje, ki ti je toliko kot R. Če znaš iz S. novice nabirati, zakaj jih pa ne nabiraš po R., kder jih lahko celo bisago odneseš. Tudi misli dopisnik „Glasa“, da mi je bila zemlja Srednje neznana; čuda, da nij še pristavil, da mi napredek v geographiji ne podpiše, dokler pred njegovo butico preskušnje ne položim.

Se več misli, da gre pri nas le za prepričanje? kedo je povod dal prepričanja? Ali ne ti? Kedo te je prosil v tuje kraje se vtikati, ki so tako daleč od tebe, da jih se volhaš ne; mari misliš, da ne vemo, kumu je tvoje lažljivo poročilo pod nos šlo? Vari se širokoustež, da ti ne očitno pred svetom pokažem, kaj si ti in kaj si ti zijavec. Mož je bil najden na R. in ne na Srednjiškem svetu mrtev, in ti si sklep naredil: na Srednjem, pa pravo na Pušnem so plesali, ergo tamkaj se je moral upijaniti. To je lepa logika! nesi spričevalo nazaj, naj ti profesor popravi red iz logike, ako dobrega imaš, kar pa ne vem. Tudi meni dopisnik, da je zelo goljufivega vina, res za te dopisnik „Glasa“ velika nesreča, moraš zmerno se ga naarkati. Svetuješ meni vodo, pa „medice cura te ipsum“, in povej tudi tvojemu svetemu prijatelju v R., da naj ne hodi več k lepi krčmarici pit, ako je slabo in ponarejeno vino. Ali si nas širokoustež uže vinjenega videl? da, ko bi tvoje kosmato pamet in hinavsko kuto imeli! Kedo si ti, da se sam častiš, kedo te pozna babnik, in tudi mari mi nij te poznati? Kaj se hvališ s pesnikom, ki si še za prozo preneumen. Ti meniš tudi, da so me vsi ljudje siti. Blagor tebi, ki te svet hvali, kar si pa revček le domišljuješ. Poprašaj v R., kako tebi in tvojega prijatelja radi imajo, zna biti boš okusil, le vasovaj v R. prideš uže z nosom v zid. Da se prostim ljudem človek lahko hitro zameri, nij čuda, sram naj te pa bo, da so te meščani siti bili do glave. (po besedah tvoje-ga prijatelja) in te v brlog kanalskih hribov zagnali, da zdaj prepričanje napravljaj? Kako je to, da ti ljubček sveta, nisi postavil Tonkija na stol poslanca, ki si veddar vse kriplje napeňjal in žile nategoval? kaj te niso hoteli poslušati; čuda, ker te svet rad ima.

Ti meniš z menoj prijazen biti, misleč da sem te videl pri nas „das gnadenbrot“ jesti; saj je tudi marsikak berač jadel. K tem štejem tebe in nekoga drugega, če sta se k nam brez pravice in pred časom vsihla. Kar prijaznost zadeva, vedi, da ko bi te na poti srečal, bi se te ognil kot steklega psa zaradi tvoje-ga prepričljivega in lažnjivega značaja.

Le nekateri ljudje tvoje baže s pomočjo kakega pijanca so me siti, kar ti prav lahko dokažem; bog

Če prašamo Pestalozzija, Diesterwega i druge slavne pedagoge, odgovorili nam bodo isto. Nemškim otrokom se najbolje nemški, a slovenskim otrokom najbolje slovenski jezik prilaga. Večletna skušnja nas tudi uči, da ljudska šola ne izuri slovenskih dečkov toliko, da bi jim tujščina kaj koristila; po novih postavah pa je še germanizovanje manje mogoče, ker so se v šole vpeljali drugi, za občno omiko potrebni predmeti. Če je uže res mogoče, tuji jezik uže v ljudskih šolah gojiti, čemu ne gojijo naši nemški soročje zraven drugih predpisanih predmetov še francosčine ali slovensčine? Od kolikih kmetov sem uže slišati moral: „Čemu smo vendar bili v starih šolah toliko z nemščino trpičenci, katere se nikoli naučiti nijmo mogli. Zdaj bi nam tudi čisto nič ne heshilo, ker se tukaj z ljudstvom le slovenski občeje. Bolje bi bilo, ko bi se bili slovenskega branja, pisanja, številjenja, kmetijstva itd. bolj izurili. Ti nauki bi nam bili ravno sedaj koristni.“ Kje so časi, ko je večidel vsacega mrzlica tresla, kedar jih je čakala palica, ker se „sprachlehre“ dobro po nemško naučili nijso.

Le materni jezik je pravi dušni govor otrok, le v maternem jeziku se vzbuja njegova dušna omika in le v maternem jeziku se ponavljajo presladki spomini našega zlatnega mladega časa. Ne jemljimo i ne kvarimo tedaj otročičem njih najdražega zaklada.

Otrok ljubi le eno mater i le en svoj jezik. Kedor vzame otroku materni jezik, mu vzame tudi domovino.

ne daj, da bi ti povedal, zakaj, ker marsikatero kosmato bi na dan prinesel. Pa nijsem babjega značaja. Značiti, ko bi slišal v vrsto izvrstnega pridigarja iz Kostanjevice, bi me raji imeli — bogme da nijsem! Da me pa svet povsod je rad imel, koderkoli sem hodil in me še vedno v dobrem spominu imajo, imam dokaze, od povsod me še zdaj obiskujejo in darove donšajo, akoravno ste mi marsikaj zakrili in v kot pometali. Ne domišljaj si v svoji butici, kar se le po babovski sliši in dela. Za dokazano resnico se besede nazaj ne jemljejo „son passati i tempi che Bertoldo ballava“. Tudi si ti tak nesramnež, da človeka žabi prilikuješ in ne veš, da je tvoj obraz najbolje žabi podoban, ki se oglasi, če je tudi nikedo ne uprašas, kakor ti zaradi našega plesa. Ali mari misliš, da bomo vama molčali revčka? Oče Marko je mogočnej pri tebi, kaj ne? ali pa veš, da pri nas on še odgovora nij vreden? se ve pri njem bomo pamet kupili, pri njegovem „jane fantje pri poličku“ vriskali; tako daleč človek prišel je, da je zarad svoje bistre pameti goriskemu gimnaziju uže kot dijak „Lebe wohl“ reči moral in drugo mestice si iskati za svojo pamet bolje pristojno.

H koncu še mlada krčmarica pristavi, da povej tvojemu prijatelju, ki ti to poročuje, ali mu je bila dobra, kedar se je pri nji okrepčal? Kadar skupaj prideta, kovajta raji, kako se pri vas kaj go-ti, in našla bosta, da imata največ doma postrgati. Povejta si, kako pri tvojem prijatelju dekleta v šeme grdo in mu fige pod nos molijo; kako jih on po noči obliva; iz tega poizvedita, kako radi ljudje pa vaju imajo, ako mene noben trpeti ne more, ko vi in vaša meni kri- vična in sovražna drhal mislite. Poprašaj svojega prijatelja, zakaj je tožbo pri sodnji imel? zaabiti zavoljo tega, ker so ga ljudje ljubili? Pa vrnimo se a-trem.

Plesalo se je na Pušnem in ne na Srednjem, tudi vedi lažjivec, da ne Pušno ne Srednje nij mesto, ampak dvojne vasice, in kakor sem rekel, da Pušno ne bo nikedar zaradi cerkve se Srednje imenovalo. Če ne veruješ, pridita oba na Pušno, da maseleček popijeta, pa ne na upanje. Najbolje ti pa bo, če v tvojem brlogu v miru ostaneš in pomisliš, da je tudi za te, širokoustež, sv. post čas premišljevanja in ne zabavljanja, da boš pred svetom res to, kar si zdaj le domišljuješ. Če se pa tvoja jeza ne utolaži in ti žolč še vedno raste, posnemaj sv. Franciška in ne pesnika, od katerega le govoriti si še preneumna butica; poboljšaj se. Ako si hotel kaj dokazati, si imel pri stvari ustati. Ti si hotel dokazati, da je bil ples uzrok nesreče, mi pa smo ti dokazali, da le strast pijanosti „hic Rhodus — hic salta“ če se upaš.

To kar ti je rečeno, imej pa vse za sveti post, ako drugega dela nijmaš; in vedi, da nijsi vreden, da bi ti še kedaj odgovor dal; mešaj in napeňjaj se žaba, kar hočeš, pa le v luži zakrita, da se ne spečeš in se pred sodnijo ne pogledamo. En duhovnik.

V Ljubljani 9. marcija. [Izv. dop.] (Virantovih humoristov „Glück und Ende.“ — Volitve v mestni zbor. — Dež. sanitetni svet. — Planinsko društvo.)

Kranjska deželna vlada je sinoč ljubljansko katoliško politično društvo razgnala, njegovo blago zapečatila ter ob enem naznanila c. kr. mestni deleg. sodniji v Ljubljani, da naj zoper ves društveni odbor začne kazensko preiskavanje za to, ker je §. 12. §. 24. in §. 32. društvene postave prestopil.

Smešni matadorji Virantovih humoristov (imenujejo se tako, ker so imeli v Varantovi hiši svoje zборе) so vsled tega zgubili glavo, letajo in tarnajo po Ljubljani, kakor bi se svet podiral in peklenški ogenj skozi vse razpoke te grešne zemlje švigal. Po njihovi jeremijadah soditi je ta vladni čin tako grozovita nesreča in tako strašna pregreha na človeškem rodu, da bi se morala vsa Slovenija črno obleči, 40 dnij i 40 nočij postiti, glavo s pepelom tresti, bičati in po golih kolenih na svete Višarje romati, kajti Antikrist ne more več biti daleč od nas.

Pa res! Ta preklicana vlada! Če je kedaj kako politično društvo po nedolžnem razpustila, po tem je gotovo krivično ravnala, da je pribežališče štiridesetih ljubljanskih humoristov in „bezirksbergerjev“ zapečatila. Pa ta presneto vlada, saj nema nobenega razuma za visoko politiko! Nij pomislila, da vsak izmej štiridesetih neumrjočih Virantovih humoristov bi bil lahko Avstrijo rešil iz vseh kriz, iz vseh zadržg! To so bili geniji! Namesto da bi bili vse za ministre naredili, je pa razpode in razpršed.

Le pomislite, kaka škoda! Da bi veliki šomaštarski meznar Močnik sedel na Stremeyerjevem mestu, z enim ukazom spremeni vse ljudske učitelje v farske hlapce in — šolsko uprašanje je rešeno! Bivši grajski pastir in sedanji trafikant oče Tomaž Pirnat kot finančni minister v vsakem stolnem mestu odpre borzo za Petrov denar, ukaže delati železnice na sv. Višarje, na Sveto in Šmarno goro, k sv. Volbenku in sv. Valentnu — in finančna kriza je pri kraju. Večni kandidat Potočnik, c. kr. stavbni svetnik, bi kot naslednik Banhansa najpreje zidal na vrhu Golovca cerkev sv. Jožefa — in vsi klerikalni elementi so potolaženi.

Prof. Maren, minister brez portefeulla in ob

enem veliki ministerski govornik v drž. zboru, napove vsem liberalnim časopisom vojsko „bis aufs Messer“, pokliče vse iz Nemčije prognane jezuite v Avstrijo, da ustanove in uredujejo v vsakem mestu po par „Zgod-njih Danic“ in svet je obvarovan vse nesreče. — G. Luka Jaran, vojni minister, marsira na čelu avstrijske armade zoper kralja Poštenoviča, osvobodil velikega vatikanskega jetnika, uniči vse framašone, rovarje, liberaluhe, kulturoborbarje, garibaldicigudigovce in pruske omnipotenclerje — pa je konc vseh vojsk, vseh krvavih homatij in dr. Costa, veliki kancelar, je prvi državnik cele Evrope. — Pa saj pravim, naša vlada za te velike može nema nobenega razuma, nego suhoparno jim pravi, da so društveno postavo prestopili, ker je odbor resolucijo sklenil zoper konfesijonelne postave, a ne občni zbor in pa ker uže 2 leti nijso niti nobene odborove volitve, niti novih družabnikov vladi naznanili. Kako malostna je ta vlada! Kaj ne, da!

Čez dober mesec bomo imeli nove volitve v mestni zastop, iz katerega po mestnem statutu vsako leto izstopi 10 odbornikov. Narodna stran se vsled Costinij intrigij uže več let ne deleži mestnih volitev, vendar se je nadejati, da bode vsaj letos svoje figamoštvo opustila, agitovala in volila. Kajti lahko rečem, da še nobeno leto jej agitacija nij bila tako lahka, kakor jej bode letos. Mej malimi obrtniki je namreč letos velika nezadovoljnost; hudi so na mestni zastop, ker je mnogo novega davka vpeljal (davek od klavne živine i dr.) po tem pa tudi za to, ker je mestni zastop, v katerem sedi več upravnih svetnikov kranjske stavbne banke, zidaje nove mestne šole izročil omenjeni banki, a ne zidarju Faleschiniju, ki je za več nego 800 gold. ceneje šole zidati obljubil. Sicer se pa danes še ne more pozitivno trditi, kaj narodna stran o volitvah misli. Najbrže bodo „stari“ vso volitev s tem zmedli, da bodo tistega klerikalca za kandidata postavili, ki je pred nekaj leti pred Dežmanovo hišo — „keglje“ postavljaj; s tem človekom pa, se ve, noben pošten mož, ki nij ob enem Virantov humorist v nobeni družbi ne more skupaj sedeti. Vsa agitacija se bode po tem razbila in zmagali bodo v Ljubljani pod dne do dne trdnejši in močnejši nemškutarji.

V deželni zdravstveni svet je vlada izvolila te-le doktorje nemškutarje: Eisla, Schifferja, Fuchsa, Käsbacherja; deželni odbor pa je izvolil prof. Valenta (namesto dr. Razdeta) in prof. Bleiweissa. Do sedaj je svetu predsedoval prof. Valenta, katerega je preje vlada v zdravstveni svet pcklicala, zdaj bode pa najbrže za predsednika izvoljen dr. Käsbacher. Povsod politični oziri prevladuje, povsod nemškutarji napredujejo, celo v sanitetnih stvarih.

Sinoč se je „pri zlati sponi“ na povabilo prof. Valente, dr. Mošeta in Ottomarja Bambergja sešlo več gorskih prijateljev, ki so sklenili osnovati kranjsko planinsko društvo, kateremu je namen skrbeti za dobre vodnike, steze, kažipote in premočišča po naših visokih gorah, spoznavati naše planine in vabiti tuje turiste v lepo kranjsko deželo. Prosit!

Politični pregled.

Uže dolgo nij bilo v drž. zboru tako važne in hude debate, kakor pretečene dni; skozi 13 dni so se z besedami vojskovali levičarji z desničarji, klerikalci z liberalci. 7. t. m. je začela debata o postavi zarad uredjenja zunanjih pravnih razmer katoliške cerkve; 35 govornikov se je oglasilo proti, 22 pa za to postavo. Poročevalec dr. Weber priporočuje sprejem te postave in konča z opombo, da postava ne zadeva notranjih opravil kat. cerkve, ampak da se v njej nahajajo samo garancije proti seganju te cerkve v drž. oblasti. Prvi proti postavi govori grof Hohenwart in pravi, da je vlada s to postavo v nasprotji s članom XV osnovnih postav; prašanje, kde je meja mej cerkveno avtonomijo in uplivom državnega zakonodajstva je eno najtežavnijih; to prašanje daje povod k diferencam mej državo in cerkvijo. Ta postava tedaj opravičuje princip: „Moč je pred pravice.“ Sklene govornik s žuganjem, da bi morala eventualna državna sodnija postopati proti uvedanju te postave (smeh na levi, ploskanje tu in tam na desnem). Po tem govori Greuter, pravi da v Avstriji bi bilo boljše, ko ne bi se bili zdaj začeli taki nevarni eksperimenti, ko ima država dosti važnejših narodno-gospodarskih in družnih nužnih zadev rešiti, da je država nevhvaležna proti zvestim škofovstvom. Tako postopanje sega v privatno pravdo in cerkev ne more mirno sprejeti brezobzirnega postopanja proti njej. Konečno še žuga z nezadovoljnostjo ljudstva itd. Za Greuterjem govori Gollerich. Pravna država ne pozna nobene državne religije; naše duhovstvo vedno pridiguje nepokornost državnim postavam. Ker je ta postava koristna proti onim, ki hočejo sami go-

spodariti nad človeštvom bo za-njo glasoval. Knez Czartoryski govori proti postavi iz stališča federalizma in pravi, da taka postava spada v področje dež. zborov. Dr. Dürnberger spominja na rimski sillabus, kateri se obrača proti vsaki vednosti in vsakemu napredku. Državi naj država zapoveduje, a ne cerkev. Po tem govori Weiss-Starkenfels, kateri v polemiki proti liberalizmu še Greuterja presega. Njegovo geslo je bilo: bogu se mora več ubogati, kakor ljudi. Dasiravno je zmerom citiral sv. pismo, je vendar pozabili na Kristov izrek: „Moje kraljestvo nij tega sveta“. Apellirali je končno na cesarja, da on ne potrdi teh postav. Fuks iz Moravskega obžaluje, da so Čehi v taboru ultramontancev nezmenivši se za to, da je klerikalna oblast pred 400. leti sežgala na gromadi njih najslavnejšega moža ter vničila vso česko literaturo in česki narod. S tem se konča debata 1. dneva.

Drugi dan, 8. t. m. se nadaljuje in govori prvi Lienbacher, kateri polemizuje z liberalci ter pravi, da cerkev nij nazadnjaška, da je od nekdanjega gojila vednosti in se sklicuje na največjega astronoma Secchija. Konča s plitvim dokazovanjem, da je konkordat še veljaven. Za njim govori professor Sues najlepši govor za postavo; on pobija predgovornika, dokazuje da cerkev je le tistikrat za vednosti delala, če je bilo to na nje korist. Hohenwartu odgovarja, da bi bilo tudi njemu težko vladati, ako bi mu cerkev vsilovala druge postave, nego državne. Nikdar nij bilo tako žalostnih časov, kakor v 17. stoletju, ko so se narodi zaradi vere 30 let mej seboj klali in ko se je mir naredil, ga je papež preklel. Vera in politika nijmeta nič mej seboj. Če kedo trdi, da se je konkordat enostransko odpravil, naj se spominja na Pija VII, kateri je tudi odpravil enostranski konkordat z Napoleonom. Nadalje povdarja, da so avstrijski cesarji od nekdanjega papeže odbivali, če so se hoteli mešati v avstr. državne zadeve. — Da se danes religiozni indiferentizem tako množi je papež kriv, ki pamet zametuje. Suesov govor je bil z velikansko pohvalo sprejet, tako da poznejši govorniki nijso več mogli priti do prave veljave. Proti postavi sta govorila še Harrant in za njim dr. Pražak, kateri je prav klerikalno naglašal nezmotljivost papeževo in veljavnost konkordata. Tisti dan govorila sta še 2 govornika za postavo.

Tretji dan debate 9. t. m. odpre Wurm, česki duhovnik, zagovarja papeža, ki ima sam pravico odločevati v cerkvenih zadevah in sploh je cerkev, katera izreja najboljše državljane. Za njim govori dr. Heilsberger, omenja, da je papež leta 1848. blagoslovil bandere avstrijskih upornikov (velik hrup mej tirolskimi klerikalci, Giovanelli kriči, da nij res, predsednik zvonji in zopet je mir). Govornik se spominja nižjega duhovstva v dobrem zmislu in naglašja ter s pismi dokaže, da ne papež, ampak jezuiti nadvladajo kat. cerkev. Potem govoré 3 poslanci proti postavi in nič novega ne povedo; za njimi pa naš slov. poslanec dr. Razlag. Omeni, da govori iz src svojih sorojakov, ki so ga na Dunaj poslali; ako pa bi bila stranka, ki drugače misli, upa da pride kmalo čas, ko bomo od slabo podučenega dela na bolje podučeni del Slovencev apelirali, ko bode državni in cerkveni red triumfoval. Pravi nadalje, da smo uže doživeli, da je ljudstvo iz enega ekstreme prišlo naravnost v drugo, mi pa bi radi obvarovali naš narod pred tem drugim ekstremom in ga sprijaznili s svobodnimi napravami. Nadalje pobija nekatere govornike desne strani in pravi da veljavni teologi trdijo, da ima država prioriteto posestva zase. Apostoljni nijso bili razposlani, da bi države ustanovljali, nego da bi v uže obstoječih državah krščanstvo in ljubezen oznanjali in učili. Zatorej se ne da govoriti o državni sovreniteti, ker država sama priznava cerkvi svojo visoko nalogo. Ker je cerkev v marsikateri zunanji zadevi zvezana z državo, baš za to mora država pravico imeti take zadeve po okolnostih uravnati. Čudi se, da so se nekateri gospodje nad to postavo tako razjarili, ker vendar nij huda in nekrivična proti cerkvi. Država ima pravico mešati se v cerkvene zadeve, kolikor se nje tičejo. Konkordat je omajal, kakor hitro je Avstrija ustavna postala, pogodbe in postave se dajo in morajo spreminjati, ker drugače je nemogoč vsak napredek. Predložene postave so klerusu ugodne, in lahko bi se bilo porazumljenje doseglo mej cerkvi in državo. Glede

tega kar je rekel knez Czartoryski, da ta postava spada v področje dež. zborov, odgovarja R. da velika avtonomija je dobro za velike dežele, da pa manjše dežele ne bi mogle prenašati predaleč segajoče avtonomije, ker tem manjka za to duševnih in materialnih močij. Jaz, pravi nadalje, na to točko za to opominjam, ker sem prijatelj avtonomije, a zdi se mi, da je mogoče pravo avtonomijo pripraviti ad absurdum, ako bi se ne oziralo na one agende, za katere so moči manjših dežel zadostivne. (Kaj bo rekel k temu gorški politikar: „Z basago za kruhom“, ki je tako „mojstersko“ govoril proti združenji občin). Končno dr. Razlag naznanja, da bo on s tovariši vred glasoval za postavo. Mojsterski govor je Razlagu prinesel čestitanje od ogromne večine in sme se reči, da je bil njegov govor eden prvih v drž. zboru. Za njim je govoril Graf s Tirolskega proti postavi, dokazuje da država nijma pravice mešati se v cerkvene zadeve, po tem še Wildauer tudi iz Tirolskega proti Grafu in Greuterju, češ, da vsi Tiroleci tako ne mislijo, kakor ona dva.

Ker je bil četrti dan nasvetovan in sprejet konec debate, so izvolili oni, ki še nijso govorili od vsake stranke enega generalnega govornika in sicer je govoril dr. Kopp za in Giovanelli proti konfesionalnim postavam. Za njima je še enkrat govoril poročevalec in potem prime besedo minister Stremayer in pravi, da s temi postavami država noče cerkvi krivice delati, a nobena država ne sme pustiti, da se vera upotrebljuje za žavi nevarno agitacijo, država se noče s cerkvijo vojskovati, a v državno pravice ne sme cerkev segati. Po tem govoril je še ministerski predsednik, ošteva prav nedelikatno govornike opozicije in jim žuga, da se vlada ne boji uporov in da bo znala varovati svoje stališče, katero je ustava. Tudi polemizuje s Hohenwartom, rekoč: „meni nij potreba svetovalcev iz tujine importirati“. (Schäffle) Lepo je če državnik zavrača opozicijo z krepko in odločno besedo, da se pa spušča v nizko polemiko, je nekako nedostojno. Hohenwart je vse drugače zavračal svoje nasprotnike. S tem je bila končana 4dnevna debata in pri glasovanju je bila sprejeta osnovna konfesionalnih postav z 224 proti 71 glasovi. Od naših so za njo glasovali dr. Vošnjak, dr. Razlag, Pfeifer, Nabrigoj, po tem Coronini, Winkler, Taccó. Včeraj se je začela specialna debata o tej postavi.

Na Ogrskem je odstopilo celo ministerstvo. Cesar se zdaj posvetuje s strankami, kateremu možu bi izročil nalogo novo ministerstvo ustvariti, najbrže bode konservativec Senyey dobil to nalogo.

Na zunanjem nič kaj posebnega, bomo prih. kaj več govorili.

Razne vesti.

(Ministerstvo) uka in prosvete dovolilo je z odlokom 23. febr. št. 1992, da se kandidatje za učitelje ljudskih šol smejo še v treh trmih izpraševati po zmanjšanih terjatvah, ne kakor veleva postava 5. aprila 1872. §. 31. 32. Tukajšnja vodstvo izpraševalne komisije naznanja, da prve skušnje se bodo začele uže 4. maja, in prošnje se imajo podati najdalje do 15. aprila.

(Porotna sodnija) se bodo začele 23. marcija. Porotnikov je največ Gorčanov, Slovencev je pa primerno malo, mej temi je Gaberšček iz Tolmina, Leban iz Crnič, Mužič iz St. Martina. V kratkem naj rečemo, da porotna sodnija obstaja iz porotnikov, to je iz prisežnih mož, kateri po dokončani končni obravnavi izrečejo, da je kriva ali nekriva oseba, zaradi česar je tožena. Sodniki pa določijo kazni, ako so porotniki osebo za krivo spoznali.

V tej sessiji se bodo zanimivi procesi rešili: Obdolžen je Kulijad zaradi umora v Grgarju. Cigan A. Majer je tudi tožen zaradi umora nad svojim stricem v Kronbergu. Pred porotniki bosta sedela tudi dva hrvaška berača zaradi ropa. Urdih in župan Trampuž iz Kostanjevice sta tožena zaradi razžaljenja časti od vikarja Visintinija. Sedel bo pred porotniki tudi Peter Miklavčič, kateri je staro pijano ženo zažgal stem, da je s svoje bakle, s katero si je svetil na poti po noči, gorečo smolo kapal na njo. On je tožen zaradi uboja. Ob svojem času bomo natančneje poročali o vseh teh obravnavah.

(Smrt v morju.) Pred nekaterimi duovi so šli tri finančni stražniki blizu Grada po morji na stražo. Hud vihar nastane. Vsi tri so našli smrt v morji, barko pa so našli drugi dan s puškami vred pri bregu.

(Sodnija služabnik Kocijančič) je bil pretečeno saboto v večer, vračajoč se iz Kviškega, težko ranjen od 4 mož blizu ceste, katera pelje v Sabotin. Misli se, da so to hudodelstvo učinili 4 mladeniči, kateri so bili tisti dan pri tukajšnji sodnji zaradi hudodelstva javne posilnosti ostro kaznovani. Preden je bil Kocijančič ranjen, je slišal besede: „Ta tukaj je tudi od tribusala, dajmo mu“.

(Jean Kham.) V Ljubljani je 7. t. m. umrl g. Jean Kham, restavrateur v ljubljanski narodni čitalnici. Rojen ljubljčanec se je po dovršeni osmi šoli poslal na Dunaj jus študirat. V slovenskem slovtvu znani možje: Erjavec, Stritar, S. Jenko, Mandelc, dr. Zarnik i. dr. so bili njegovi sošolci. A veseljak je bogu Bachu raji in v obilni meri čaroval nego boginji Minervi. Zatorej se je po dovršenih juridičnih studijah poprijel raji krémarstva nego pravdarstva, prevzel je restavracijo v narodni čitalnici v Ljubljani, gder je celih 6 let dobro krémaril, 9 t. m. so ga pokopali. Spreved je bil veličasten. Vsa narodna društva se svojimi zastavami, po tem mnogo Khamovih znancev in prijateljev vseh političnih barv se je pogreba udeležilo. Ranjki je bil pošten narodnjak.

(Sneg.) Iz Ljubljane se nam piše 11. t. m.: Uže smo mislili, da bomo letošnjo zimo brez snega prebili, kajti imeli ves zimski čas smo lepe, gorke, večkrat prav pomladanske dni. Ptiči so se uže ženili i vijolice so na prostem cvete. Pa star prговор, da sušec mora z repom zviti, se je tudi pri nas uresničil. Kajti danes zjutra je po ljubljanskem polju začelo snežiti in ves dan je tako kosmat sneg z neba padal, kakor bi bil sn. Peter samo beraške cunje trgjal ter nam je na zemljo metal. Dobro ped visoka bela odeja krije zemljo.

(Goriška čitalnica.) V sled sklepa odborovega je beseda, ki je imela biti 19. t. m. prestavljena na ponedeljek 23. t. m. in beseda s plesom ki je imela biti drugo soboto po veliki noči, 18. aprila, bode še le v soboto 25. aprila. Odbor je tudi sklenil, da ima biti beseda 25. aprila posebno krasna z obširnimi in okusnim programom in po besedi velik ples s kotiljonom itd. in oziraje se na prošnjo odbora novomeškega narodnega doma je nadalje sklenil odbor, da bo ta beseda s primerno vstopnino za ude in neude, katera vstopnina bode vsa brez odbitih stroškov namenjena narodnemu domu v Novem mestu. Natančneje oznanilo prinesemo o svojem času in se nadejamo, da bo ta beseda gledé na lepi namen gotovo prav močno obiskana.

Te dni je odbor tudi naročil za čitalnico na Dunaji cov glasovir, za katerega so dozdej podpisali domači udje blizu 200 gojd., ker pa bo glasovir stal čez 500 gold., priporočamo prav nujno tudi vsem drugim udom domačim in zunajnim, ki še nijso nič dali, da čitalnico podpirajo in žrtujejo za tako potreben glasovir po svoji moči. Vsakdo zamore podpisano svoto v 10 mesečnih obrokih plačevati in gotovo ne bo nobenemu težavno, nekaj soldov vsak mesec žrtovati.

Prvo še precej obiskano predavanje v čitalnici je imel pret. petek g. prof. Čebular, govornik in eksperimentalni je o telegrafu, prav izvrstno nam je predočil zgodovino in razvoj telegrafa do sedajne njegove popolnosti, pokazal nam je vse mašine in pri tej priliki prav razumno razložil uzroke in uplive magnetičnega telegrafa. H kocu je g. prof. še vse navzočne z električno baterijo elektrizoval. Hvaležni g. profesorju za podučljiv in ob enem zabavljiv večer smo zapustili dvorano.

Drugo predavanje bo v pejek 13. t. m.; začetek ob 7. zvečer; govornik bode g. prof. Šantelj ob akustiki (glasoslovju), tudi jako zanimivem predmetu. Nadejati se je, da v petek pride še več poslušalcev, kot zadnjič in da seboj pripeljejo tudi nekoliko krasnega spola, katerega vtegnajo vendar zanimati posebno eksperimenti, kajti če se uže gg. profesorji trudijo, jim moramo za trud hvaležni biti s tem da njih predavanja v velikem številu obiskujemo. Želeti bi bilo, da bi tudi nekateri udje čitalnic in kmetih udeleževali se tega jako podučljivih govorov.

(Predelski železnici.) Lucanus-ova brošura o predelski železnici vzbuja povsod, tudi na Dunaji, veliko pozornost; vsi tisti, ki so jo čitali in poznajo goriske razmere, trdijo da je ta brošura goriskim, posebno pa gorskim prebivalcem iz srca govorila, za to pa bomo to brošuro tudi na slovensko prestavili. Vendar uprašanje predelske železnice še zdaj nij zrelo in to posebno zaradi nasprotovanja Herbstove močne stranke v drž. zboru.

Iz Dunaja se nam namreč poroča, da kar zadeva predelsko železnico, je gotovo, da vlada še vedno na to železnico misli in je prepričana, da se bo morala narediti, to je izrekel tudi kupč. minister Banhaus v seji odseka za podaljšanje pogodbe z južno železnico, ter pristavil, da je ložka železnica nemogoča ter da je tega, da se predelska železnica uže ne dela, edino razpor mej tržaškim ljudstvom kriv. Ministri so tudi izrekli, da bi vlada vsak predlog, ki bi ga kedo stavil za predelsko železnico, rada podpirala, a da se boji večine in da zatorej za zdaj ne bi bilo varno to uprašanje na dnevni red staviti.

Naši poslanci v tej prevažni reči ne držé križem rok, bila je deputacija 3 poslancev (Coronini za Gorisko, Teuschl za Trst in Franceschi za Istro) pri večih ministrih; v omenjenem odseku se poganjajo Teuschl, Porenta in Winkler za predelsko železnico in so ti gospodje izprožili prav važne interpellacije in 5. t. m. so bili zaradi te železnice vsi goriški in tržaški poslanci pod vodstvom grofa Coroninija pri Nj. Veličanstvu, katero je odgovoriti blagovolilo, da priznava neobhodno potrebo železnice, da mu je žal, da se še ne dela in da bode z ministerstvom prevdarjal, ali bo mogoče jo vnovič še v tej seji predložiti urzavnemu zboru. Naši poslanci zdaj premišlujejo, kaj jim je storiti v tako velevažni zadevi, ali jo hočejo sami sprožiti v drž. zboru, če ne bi jo hotela vlada predložiti, ali pa hočejo počakati do ugodnejših časov, ker zdaj bi utegnili zavrnitev predloga osodopna postaviti. Mogoče pa je, da bi se večina znala pridobiti za železnico, ko bi se staval predlog, da se bo zidala samo do Gorice.

To je menda zaradi obzirov na južno železnico, kateri se noče še vzeti monopol, menda iz posebnih obzirov, iz česar se vidi, da v nekaterih krogih nij vse tako jasno in čisto, kakor je želeži.

Ker vidimo, da imajo naši poslanci z velikimi težavami in čudnimi faktorji opraviti, jim moramo zaprati in pripustiti, da oni, ki gotovo tudi goré za blagor naše deželice, po svojem prevdaru in po okolnostih svojo taktiko v tem prašanju uredé.

Prilika je pa vendar ugodna, da se po gor omenjenem odseku zaradi zdajšnja pogodbe z južno železnico upliva vsaj na to, da bode predelska železnica vsaj za poznejši čas zagotovljena, naši poslanci bi morali južni železnici po mogočnosti zaprek delati in tirjati, da se pride do jasnega še v tej seji. Na vsak način ne stoji slabo reči za predelsko železnico in gotovi tudi smemo biti, da naši poslanci bodo storili svojo dolžnost. Pri tej priliki se nam vsiluje misel, če ne bi bilo dobro, da bi se podala deputacija k cesarju, ko bode to spomlad potoval skozi Trst in mu še enkrat prošnja za predelavo železnice vročila. Kedor vedno trka, temu se duri odpró.

(Glasovec — punitelj v Hornbergu.) Po popolnanskem navadno pedantnem nauku se je preteklo nedeljo zbrala trojica tukaj zbranih Glasovcev pred čitalnišnim poslopjem in je memogredoče ljudstvo, izgubilo uže v cerkvi svojo dobrohotnost, hujškalo, naj nihče iz občinske drevesnice sedežev ne kupuje. Slišati je bilo celo: „Pojte v vrt, in posekajte vse.“ Edinemu možaku Jož. Mrevlji se imamo zahvaliti, da nij do tepeža prišlo. Vseskozi pravičen župan pa nij družega izvrševal, nego starešinski sklep. Evo pleve za male županije in omiko pravovernih Glasovcev.

Poslanice. *)

Dovolite staremu naročniku, da pojasni nekoliko poročilo v 9. listu „Soča“ o tukajšnji volitvi obč. starešinstva. Slabo podučeni in očividno o takih stvareh nezvedeni dopisnik, je tako poročal, kakor mu je na eni strani mladeniška strast in na drugi morda hvaležnosti narekavala. Kakor si bodi, ne nameravam jaz kratiti v deveto nebo povzdignjenih zaslug županovih, dasiravno bi lahko prav o naši šoli in o napredku naše mladine kako grenko resnico povedal. Pustim to in ostanem pri volitvah. O njih smem z dobro vestjo trditi, da zadostaje en sam razlog v namen, da jih pristojna polit. gosposka, ako nepristransko postopa, uniči! Imeniki volilcev nijso bili postavno razpoloženi. Oklicano je pač bilo v občini, da jih vsakdo lahko pregleda, ali jaz sem bil trikrat v ta namen v občinski pisarnici, pa še tri dni pred volitvijo mi je tajnik g. And. Urbančič, iz Volé doma, ko sem po njih prašal, odvrnil, da jih še le doma izdeluje. Postava pa pravi prav jasno, da morajo biti imeniki volilcev vsaj štiri tedne pred volitvijo v občini vsakemu občinarju v pregled razgrojeni.

To je glavna napaka; a godilo se jih je tudi pri volitvi mnogo, in posebno pri volitvi družega razreda. Poklican je bil prvi Jože Kovačič iz Loga; on odda listek z 9 imeni, mej katerimi je bilo tudi njegovo, rekoč, te volim jaz. Gosp. c. k. okrajni komisar da imena v zapisnik zapisati in vrne po tem listek. Z istim listkom so volili zdaj zaporedoma drugi volilci. G. komisar ga je prejemal, imea bral in vračal. Tak način volitve se prav gotovo ne vjema z določbami občinskega reda in vsakdo se mora čuditi, kako je mogel dopustiti vladni zastopnik pri javni volitvi tako protipostavno in nedostojno agitacijo.

To videti in opaziti še okoliščino, da je g. komisar ne samo fungiral kot tak, ampak tudi kot ud in kot predsednik komisije in celó kot volilec, odšlo nas je mnogo sredi volitve družega razreda in protestovali smo zoper tako očitne nepostavnosti.

Toliko o volitvi. Kar se pa tiče uboze Andrejčeka, po katerem gosp. dopisnik tako neusmiljeno udri-

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko, ne za zadržaj.

ha, (pa vendar ne prav logično, ker ga na eni strani „stvarico“ imenuje, na drugi pa trdi, da je pripihal mogočni vihar), naj mu odvrnem, da njemu nij trebalo toliko za glase beračiti, saj je bil poprej tri volilne dobe zaporedoma s o g l a s n o izvoljen za župana, kateri časti pa ne posebno prijetni službi se je moral l. 1870 zaradi doje bolezni odpovedati.

Da bi bil Andrejček županov nasprotnik? Zakaj neki? Mari ga nij v preteklih letih, ko je bil župan zaradi svojih privatnih opravil pogostoma zadržan, vselej radovoljno in po svoji moči v občinskih opravilih podpiral in nadomestoval? Tudi za dan volitve sedel je Andrejček zraven župana; nasprotnik bi se bil kam drugam vsedel, ali bi v kakem kotu tičaje zóč kahal. Ka-li?

Da je Andrejčeku le tu pa tam kak glas kapnil, pravite. V tretjem razredu mu je izmej okoli 40 oddanih glasov kapnilo celih 34, trem ujevovim privrženecem po 24, enemu 22, gospodu županu pa 24. To, kaj ne da je Vaša ogromna večina?

Volitev tretjega razreda je županove prilizovalce in kruhoborce hudo osupnila in za to so si umislili, da bi vsaj v 2. razredu zmagali, to, kar sem zgorej omenil. Gospod župan sam pa se je vselej vsake kandidature branil in da je do take agitacije prišlo so pač najbolje oni krivi, kateri od njegove niže odpadajoče drobtince pobirajo in si pri njem kako kapljico privoščijo.

Gospod dopisnik žuga konečno, da mi hočejo on in Mostarji, če pride do nove volitve, uže pokazati, „kaj da smo in kaj da moremo“.

Mostarji so pri zadnji volitvi zadosta jasno pokazali, koliko se more na nje zanašati. Katast. občina Sv. Lucija (na Mostu) šteje v tretjem razredu nad 100 volilcev, in glejte čudo, prišli so volit celí trije, vsem drugim nij menda volitev posebno dišala.

Konečno poudarjam, da nečem s temi vrstami nikakor žaliti gosp. župana; moj namen je le dokazati, da je bil „ubogi Andrejček“ v dopisu od Sv. Lucije, obrekovan, in da se s takimi poročili ne more vstrezati niti gosp. županu, niti občini, niti „Soči“, ampak da se le javno mnenje moti in zapeljuje in vse to — ad captandam benevolentiam g. župana.

Pri sv. Luciji na mostu 6. marcija 1874.

„Ubogi Andrejček.“

Ker sem bil jaz po dopisu priobčenem v „Soči“ 11. decembra prejšnj. l. v poštno-službenih zadevah od človeka v poštnem uradovanju malo umnega, kateri itak prazno glavo po konci nosi, sovražno napaden, in kateri dopis je tudi „Slov. Narod“ ponatisnil, tedaj sem bil kot c. k. poštar v Divači prisiljen pri slavni poštni direkciji v Trstu se opravičiti in pokazati, kedo je napihnjenec in prazna glava.

Na moji vlogo sem dobil od poštné direkcije sledeči dekret:

„Na vlogo od 17. dec. pr. l. št. 126. se ces. kr. poštenu vradu naznanja, da taista 25. nov. 1873. pri poštenu vradu v Dutovljah na Krasu oddana, na več občinskih starešinstev adresirana pisma nijso bila zaradi svojega zapopadka prosta davščine, čeravno je bilo na vrhu „vradno“ zapisano, ampak imeli so odpošiljalci na ista poštni kolek prilepiti, ali pa bi se moralo ja pri kartriranju s prepisano taxo obložiti.“

Zaradi tega je bila pri poštenu vradu v Dutovljah vradna preiskava, in s tem je zadeva poravnana. Lama mp.

Prijatelji, ki ste moji čast oskrnili, ojavite se še enkrat.

M. Loschdorfer, c. k. poštar.

Licentia uredništva.

Kedo je ta presneta renška baba, je dozdej marsikateri naš čitatelj prašal. Kedor je čital poslano predastitega gospoda Marka Vales-a v eni števec. Slovence, je izvedel, kedo da je ta čudna renška baba. Tedaj izvrstne članke, dolga poslana pisajoči, zmerom originalne misli imajoči, nikoli se ponavljajoči, vsem najboljšim logikom zašnice dajajoči gospod Marka Vales sam identizuje z renško babo. Aj, aj, aj! Mi ne bi bili tega verjeli, ako ne bi bili čitali črno na belem v mogočnem „Slovencu“, kateri nam ob enem prerokuje hitro smrt, ker našega lističa nobeden več ne čita. To pa je treba drugače razumeti; patroni farovškega lista ne citajo „Soče“ javno, ampak par contrebande, kakor menda več reči na priitko ob petkih meso, ob sobotah kaj fletnega, vsak dan pa kaj mošnega in okusnega le „par contrebande“ spogajo in ker so ti patroni-nobeden [Niemand, nullo, zero]; tako je farovski list vendar enkrat ono zrno steknil, kakor slepa kura. Tudi mi sme preprčani, da Soča egoistom in človeškim ničlam po nikakem ne ugaja in da ti ljudje nič bolje ne želé, nego da bi Soča prav kmalu nehala. Prav v štihu neotesenega bahača nas suhoparni farovski monitorer skuša gledati čez rame, pa poskus mu spodleti, kakor vsakemu okornemu bahaču.

Mi farovškemu listu ne zavidamo tistih 10 naročnikov, ki jih ima na Gorškem; mi pa bomo na žalost in jezo njegovo še dolgo časa prav dobro eksistirali, krog naših čitateljev se bo gotovo širil tudi brez reklamov klerikalnih Brenceljev in Kikerikijev in farovškega lista ne bo nikoli toliko na Gorškem, kakor našega na Kranjskem.

G. dopisniku iz vipavske doline. Ker ste tudi vi z poslanim nam dopisom podkadili renški babi, gotovo ne boste zamerili, da smo postavili Vaš dopis v listnico, kder mi navadno odpravljamo enako vrsto ljudi. Evo vam dopis: Iz vipavske doline; 8. marcija. [Izv. dop.] Renška baba uže 15. mesecev raglja, kakor pomladanska žaba za Panjevem v kronberških mlakah in klepeče kakor klepetec na vrhu starega tolminskega oreha, a žaba utihne, če kamen v lužo zaženeš in tudi klepetec na vrhu oreha s časom strehni in obmolke, renška baba pa raglja in klepeče kar naprej in naprej tako, da bi na svoj prozni jezik lahko svoboščino

[privilegijum] vzela ter ga celemu svetu kot pravi pravcati perpetuum mobile kazati začela. Mnogo let uže čitam slovenske časopise, pa take babje polemike še nijsem doživel, kakoršno piše renška baba. Po Tonklijevem „Brencelji“, po Jaranovem „Klade-radači“ in zadnje čase po Klunovem Kikerikiji — povsod se razlega uže 15 mesecev njeni enoglasni po ušesih vsacega moža neusmiljeno trgajoči: Bekkerekks! kvaks, kvaks, kvaks! Le ga! le ga! le ga! Značajno je za babji spol, da nam ruzem nobete stvari huje ne zameri, nego če ga zanemarjamo. Z baba se moraš pečati, norčevati, pogovarjati, za njo se zanimati, le zanemarjati je ne smeš! pa je vse dobro. In kakor babe sploh, taka je tudi renška baba alias pater Markazen. Nobena reč je huje ne peče in ne boli, nego če o njej molčiš. Če jo pustiš pri miru, precej se boji, da bi je ne pozabili in takoj nam naznanja, da ima grlo še mokro, jezik še prožen in nabrušen. Ker je tedaj pater Markazen baba v pravem pomenu, zatorej nij čuda, če od leta 1867. po različnih slovenskih časopisih neusmiljeno raglja. V „Slov. Narod“ je nekaj let ragljala samo tisto, kar jo je prof. Trdina — bog mu grehe odpusti! — na Reči naučil. Po tem je v „Soči“ ragljala nekoliko časa, pa videlo se je, da je uže zmanjkuje Trdinovega zdravega soka, ki jej je s časom res pošel. Ker pa svojega ragljanja vendar nij mogla opustiti, pa o nobeni stvari nij vedela in znala ragljati in posebno ker ga je mlada kurija pri škofa pritiskala, je pa kar o sami sebi, o svoji osobi ragljati začela.

Uže od novega leta 1873, tedaj uže 15 mesecev se pater Markazen, alias renška baba, po vseh slovenskih klerikalnih „Kikerikijih“ in „Brenceljih“ s konfuznimi članki, kot morska kača dolgimi in kot blodna štrana z zmedenimi dopisi, z neslanimi in neprevajljivimi poslanicami opravičuje in razlaga, zakaj je iz brezverske garibaldicigudigovske, kulturoborbarske pompejevske „Soče“ izstopila, akotavno ga noben živ krst za te uroke niti ne poprósje. A baba je baba in nij se čuditi, da v svoji lastnosti vse ovaža, kar je kedaj čula pri kozarcu vina, ali ji je kaka druga baba navzala in se še celo s tem baha, če je kedo pri dobri kapljici napil in je rekel, da dobro piše, kakor se to tudi včasih kalcemu tepcu reče. Uboga renška baba, edino originalno misel v zadnjih klepetanjih je morala iz Soče vzeti: „Ata je bak“ je čez leto in dan iz Soče ponavljala in tako prav po babje zmerom eno blodi, klepeta, da sama več ne ve, kaj.

A baba je baba, posebno pa renška, ki si domišlja, da na svojih ramnih slone trije ogli slovenske domovine, ki si domišlja da mora „Soča“ kar vrag vzeti, če nje nij zraven; ki se domišlja, kakor vredni nje brat, pivški konfuzni mnogopisec, da se mora vza uboga slovenska politika sukati okrog tiste osi, katero ta dva borna kaplanska Atlanta v svojih rokah držita, ki si domišlja, da v njej tiči kakov velik slovanski apostol in evropski politik, kateremu Deak, Bismark, Palacky, Thiers in Gorčakov niti jermenov čvezati ne bi bili vredni. O ti renška baba, ti nedolžna, kaj si ti domišljaš! Pojdi, pojdi! Če bodeš tako napredovala, stavi svojo brado in še več, da v kratkem svojo nevažno moč, svoje skromno ime, svojo Valesnost in važnost precejajoča začneš v svojem babjem ragljanju rabiti pluralis majestatis ter pisati:

Mi Marka Vales-Bramarbas, po božji in škofovski milosti renška baba, hočemo, zapovedujemo, izrekujemo in ukazujemo v farovškem listu Golosu itd., da itd. naj vrag pobere kosti in obisti „Sočanov“, konkordatopompejev, tropinarjev in družih rovarjev itd. O velikih in slavni močeh navadno drugi pišejo. Nemci imajo o Góthe-ji, Italijani o Dante-ji več knjig in spisov, nego sta jih ta dva velikana napisala; tudi mi smo o našem Vodniku uže več napisali, nego on sam za nas. Le baba, posebno uboga duhovne renške babe, se neče nihče usmiliti! Jaz imam v svoji sobici uže debel fascikelj pisem in časopisov z nadpisom: Renška baba. Pa če te spise ogledujem in premetavam, vidim, da je renška baba večidel samo o sebi popisala. Da se bode pa moj fascikelj z nadpisom „Renška baba“ spet zdatno pomnožil, zatorej sem spisal ta-le dopis, o katerem bode renška baba vsaj en cel mesec ragljala, nekaj časa v Kljunovem Kikerikiji, nekaj časa pa v Tonklijevem Brencelji. S tem ne bode pomagano samo renški babi, nego tudi omenjenima listoma, ki trpita velikokrat prav duševno afrikansko snšo. Tedaj z bogom Markazen, renška baba. Le pij ga in ragljaj, da boš še boljše kufrasta. Bekkerekks! kvaks, kvaks! Le ga! Le ga! Le ga!

Dr. Čudéž,

ZALOGA DOVRŠENIH OBLEK	
PO CENI	SOLIDNOST
AL PICCOLO PARIGI	GOSPOSKA ULICA šte. 265.
P. n. občinstvu se daje na znanje, da se je previdel krojaški mojster	
ANTONIO JUCHEL,	
prodajalica in krojačnica	
AL PICCOLO PARIGI	
z bogato zalogo angleških oblek	
za gospode in posebno za otroke od tretjih do enajstih let za pomladanski in letni čas po tako nizkih cenah, da se je kar čuditi, tako na pr. ena okusna mornarska obleka za otroka od petih let za samih 5 gold.	
OKUSNOST	TRAJNOST
K R O J A Č	